

EU

Nieuwe wetgeving inzake sociale zekerheid

Van een harmonisatie van de sociale zekerheidsstelsels is nog lang geen sprake. Maar de verschillende stelsels binnen de Europese Unie worden beter gecoördineerd.

De Europese Verordening 883/04 is op 1 mei in voege getreden. Ze zorgt vooral voor een betere coördinatie. De voorgaande verordening 1408/71 dateerde al van 1971, en werd in vraag gesteld en becommentarieerd in meer dan 500 arresten van het Europees Hof van Justitie. Het Hof houdt dan ook meer en meer rekening met de realiteit van de open grenzen, het vrij verkeer van personen en werknemers, en met vrijheid van dienstverlening (ook medische dienstverlening).

De nieuwe verordening kwam bovendien tot stand op een moment dat Europa steeds verder uitbreidde, van 6 lidstaten in 1971 tot 27 nu. De Europese Raad van Edinburgh riep in 1992 op tot vereenvoudiging. De wet werd uiteindelijk pas gestemd op 29 april 2004, twee dagen voor de uitbreiding met tien nieuwe lidstaten. De 10 nieuwkomers zijn wel op informele wijze betrokken bij de

besluitvorming en hebben het resultaat moeten aanvaarden bij hun toetreding tot de EU. Het proces van herziening en vereenvoudiging heeft aldus 18 jaar geduurd.

VOOR DE EU-ONDERDANEN

De oude coördinatieverordening gold niet alleen voor de EU-lidstaten, maar bij uitbreiding ook voor de lidstaten van de Europese Economische Ruimte (EER: Noorwegen, Liechtenstein en IJsland) en sinds 2004 ook voor Zwitserland. De nieuwe verordening geldt voorlopig alleen voor de EU-onderdanen, en dus nog niet voor de Noren, IJslanders, Liechtensteiners en Zwitsers, en evenmin voor "derdelanders" (zoals Amerikanen of Japanners) die reeds onder de oude wetgeving vielen via hun Europees arbeidscontract.

VOORBEELDEN

Net als 1408/71 beoogt 883/04 niet de harmonisatie van de verschillende sociale zekerheidsstelsels, wel de coördinatie ervan. Een voorbeeld maakt dit duidelijk: een Belg gaat werken in Italië. Voor zijn vertrek is hij tien jaar sociaal verzekerd geweest in België. Na twee jaar werken in Italië wordt hij arbeidsongeschikt. De Italiaanse arbeidsongeschiktheidsverzekering is een "opbouwstelsel", d.w.z. dat de hoogte van de uitkering afhankelijk is van de duur dat hij rechten heeft opgebouwd. Dit in tegenstelling tot het Belgische stelsel dat, net als in Nederland, een "risicostelsel" is. Hier maakt het niet uit hoe lang je hebt gewerkt.

Om aanspraak te kunnen maken op enige Italiaanse A.O.-uitkering moet de

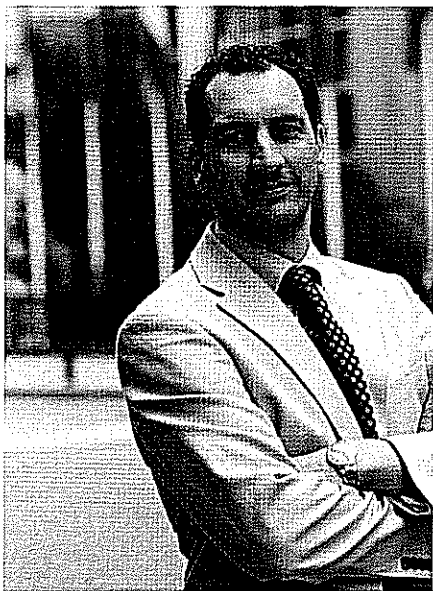
werknemer, voorafgaand aan zijn arbeidsongeschiktheid, gedurende een periode van 5 jaar verzekerd zijn geweest. Hij voldoet hier dus niet aan, want hij is pas 2 jaar werkzaam in Italië. Ook in België heeft hij geen rechten meer, want hij is er reeds 2 jaar uitgeschreven. Zonder de coördinatieverordeningen zou deze persoon tussen twee stoelen zijn gevallen. Nu echter zal zijn tijdsvak, van tien jaar in België opgebouwde rechten, meegeteld worden en zal hij toch een invaliditeitsrente ontvangen.

“De nieuwe wetgeving beoogt niet de harmonisatie van de verschillende sociale zekerheidsstelsels, wel de coördinatie ervan”

Een ander voorbeeld: een koppel, woonachtig in Belgisch Limburg, zijn beiden grensarbeiders. De ene werkt in Nederland, de andere in Duitsland. Het Belgisch kinderbijslagstelsel is gebaseerd op arbeid. Gezien geen van beide in België werkzaam is, hebben ze hier geen recht op kinderbijslag. Het Duitse en Nederlandse stelsel zijn allebei inwonersverzekeringen, d.w.z. dat je er moet wonen om te kunnen genieten van kinderbijslag. Dus hebben ze in principe ook hier geen recht op kinderbijslag. Dankzij de coördinatieverordening zullen ze toch kinderbijslag ontvangen.

VRIJ VERKEER

Het verlies van rechten zou als dusdanig de mobiliteit van werknemers kunnen afremmen, en dat strookt niet met de

Filip Declercq, Expat & Co

gedachte van vrij verkeer van werknemers. De verordening voorziet aldus in: - eenheid van rechtsbevoegdheid inzake sociale zekerheid, ter vermindering van positieve (dubbele verzekeringsplicht) of negatieve (ontbreken van verzekeringsplicht) rechtsconflicten; - de gelijke behandeling van alle EU-burgers net zoals de eigen burgers; - een overdracht van opgebouwde rechten (vervulde tijdvakken) van het ene land naar het andere; - de exporteerbaarheid van prestaties (bijv. pensioenen) buiten het land bevoegd voor de sociale zekerheid.

“Het verlies van rechten zou de mobiliteit van werknemers kunnen afremmen, en dat strookt niet met de gedachte van vrij verkeer van werknemers”

DETACHERING

De eenheid van rechtsbevoegdheid bepaalt dus welk land bevoegd is voor de sociale zekerheid. Als basisprincipe is steeds het werkland bevoegd voor de sociale zekerheid (Lex loci labori), mits enkele uitzonderingen. Eén van die uitzonderingen is bijvoorbeeld de korte termijnopdracht. Iemand die voor een korte termijn in het buitenland gaat werken (gedetacheerd wordt) zal dus zijn eigen sociale zekerheid kunnen behouden en meenemen, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Deze termijn bedroeg in de oude verordening twaalf maanden en kon nog eens met

twaalf maanden verlengd worden bij onvoorziene omstandigheden. Deze verlenging komt nu in de nieuwe verordening te vervallen, maar hij voorziet nu wel automatisch een periode van twee jaar.

GELIJKTijdIGE TEWERKSTELLING

Ook wie gelijktijdig in meerdere landen werkt, kan rekenen op een uitzondering. Onder de oude verordening is de werknemer die in meerdere lidstaten werkt, onderworpen aan de sociale zekerheid van de zetel van het bedrijf, tenzij hij ook in zijn woonland werkt. Hier is vaak één dag per maand voldoende om de sociale zekerheid van het woonland te bekomen. In de nieuwe verordening 883/04 wordt echter de term “substantiële werkzaamheden in het woonland” ingevoerd. D.w.z. dat hij een substantieel deel van zijn activiteiten in eigen land zal moeten uitvoeren om onder de sociale zekerheid van het woonland te vallen. “Substantieel” wordt hier gedefinieerd als minstens 25%.

Opnieuw wordt een uitzondering gemaakt voor mensen die werken voor een werkgever buiten Europa. Wie dus voor een Amerikaans bedrijf (zonder vestiging in Europa) werkt in de hele Benelux, en in België woont, zal zijn sociale zekerheid in België kunnen behouden, ook als zijn activiteit voor meer dan 75% buiten België zou liggen.

Ook voor zelfstandigen geldt de 25%-regel. Is deze niet vervuld, dan vallen zij onder de sociale zekerheid van de lid-

staat waar zich het “centrum van de belangen van hun werkzaamheden” bevindt. Een Belgische makelaar, met vestiging in Luxemburg, die minder dan 25% in België werkt, zal aldus de Luxemburgse sociale zekerheid genieten.

Er blijft wel enige ruimte voor interpretatie. Als criteria voor “substantiële werkzaamheden” gelden immers zowel de arbeidstijd als de verdienste (bezoldiging, respectievelijk omzet).

VENNOOTSCHAPPEN

Bestuurders van vennootschappen vielen ook wel eens onder dubbele sociale verzekeringsplicht. Een bestuurder in Nederland wordt immers aanzien als werknemer, in België als zelfstandige. Wie dus in beide landen bestuurder was, had de Nederlandse sociale zekerheid als bediende, en was zelfstandige in bijberoep in België. Deze dubbele verzekeringsplicht valt dus weg in de nieuwe verordening. In dat geval is men dus nog enkel sociaal verzekerd, daar waar men als werknemer wordt beschouwd.

TER LAND, TER ZEE EN IN DE LUCHT

Voor rijdend, varende en vliegend personeel van internationale vervoersondernemingen bestonden vroeger ook specifieke regels en aparte conventies. Zij vallen nu dus ook onder de verordening en voor hen gelden nu dezelfde regels als voor andere werknemers.

NIET-ACTIEVEN EN POST-ACTIEVEN

Deze categorie mensen, waar dus het werk niet (meer) als referentie kan dienen, zullen nu hun sociale zekerheid krijgen in het land waar ze woonachtig zijn.

De uitkeringen (pensioen, invaliditeitsuitkering, uitkering arbeidsongevallen) blijven dan wel komen uit het land waar ze gewerkt hebben, maar hun ziektekostenverzekering bijvoorbeeld zullen ze nu betrekken in het woonland.

Een Belgisch gepensioneerde, woonachtig in Spanje, zal aldus een Spaanse ziekteverzekering hebben. Met zijn Europese ziekteverzekeringskaart zal hij, tijdens

*Zonder coördinatieverdrag
vallen te veel mensen tussen
twee stoelen*

Wie gelijktijdig in meerdere landen werkt, kan rekenen op een uitzondering

een kortverblijf in België, verzorging kunnen genieten die wordt terugbetaald volgens Belgische tarieven. Het land waar de zorgen worden verstrekt, is immers bepalend voor het terugbetalingstarief van die zorgen, maar ze blijven wel ten laste van het woonland. Spanje zal hier dus het Belgische terugbetalingstarief hanteren, en niet het Spaanse.

OVERGANGSMAATREGELEN

De verordening voorziet in een overgangperiode van tien jaar. Zolang kunnen de bestaande regels, in reeds bestaande situaties, nog gewoon blijven gelden. De gerechtigde kan echter uitdrukkelijk verzoeken om de nieuwe regelgeving toe te passen als dit voordeliger zou zijn. Vermoedelijk zullen dubbel betalende bestuurders van vennoot-

schappen hun toestand snel regulariseren, terwijl werknemers die slechts marginaal (<25%) in het thuisland werken, de oude toestand nog tien jaar zullen aanhouden.

De RSZ heeft laten weten dat ze enkel bestaande situaties zal wijzigen voor zover de werknemers hier zelf schriftelijk om verzoeken. In dit schriftelijk verzoek

“De verordening voorziet in een overgangperiode van tien jaar”

dienen zij ook uitdrukkelijk te verklaren op de hoogte te zijn van de gevolgen van de wijziging, zowel voor de bijdragen als voor de prestaties. Er is immers geen weg terug.

Filip Declercq

Economie in 30 seconden

In tijden van economische crisis kan iedereen ongetwijfeld een opfrissing van zijn basiskennis economie gebruiken. "Economie in 30 seconden", de nieuwe telg in de succesvolle 30 secondenreeks, legt je de vijftig belangrijkste economische principes uit in minder dan een halve minuut.

De keynesiaanse economie, het vrije-marktkapitalisme, het mercantilisme... Allicht doen deze termen belletjes rinkelen. Maar weet je er nog genoeg over om mee te draaien in discussies? Met een paar pagina's per thema en mooie illustraties frist dit boek je geheugen op over de meest complexe theorieën. Haastige mensen kunnen bovendien opteren voor de drie-seconden-samenvatting. Tussendoor geeft het boek een aantal korte biografieën van markante figuren uit de geschiedenis.

De redacteur van het boek, Donald Marron, is een Amerikaans econoom en gastprofessor aan het Georgetown Public Policy Institute. Van 2002 tot 2009 was hij adviseur van het Witte Huis en het Congres. Hijzelf omschrijft de individuele essays als "uitstekend om te proeven van de theorieën. En het is net als bij een zak chips: als je er eenmaal van hebt geproefd, kun je niet meer stoppen."

Donald Marron, e.a., 'Economie in 30 seconden', Lannoo, ISBN 978-90-774-4524-2, 160 blz., 17,95 euro

